

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Пенка Костова Тодорова

За дисертация на тема: „Формиране на ценностни ориентации у учениците в началното училище чрез обучението по религия”

Разработена от Росица Борисова Георгиева

За присъждане на научната степен „доктор“

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика

I. Данни за дисертанта

Росица Борисова Георгиева има солидно базово образование и педагогически опит по специалността - добра основа за научно-изследователската ѝ работа. Завършила е висшето си образование през 1998 г. в ПУ „Паисий Хилендарски“- специалност Начална училищна педагогика. През 2006 г. завършва специалност Теология в СУ „Св. Климент Охридски“ като бакалавър – теолог и учител по теология, а през 2007 г. – като магистър по теология. През 2009 г. завършва специалност Философия в СУ „Св. Климент Охридски“, ОКС магистър – философ и учител по философия и дисциплините от философския цикъл в средното училище.

Придобила е педагогически опит като начален учител и учител по религия от 2002 до 2006 г. в основни училища в гр. Русе, а от 2006 г. работи като старши експерт по религия в Регионален инспекторат по образованието гр. Русе. Позицията ѝ е свързана с координиране и инспектиране изпълнението на Държавните образователни изисквания и нормативните актове, свързани с обучението по религия.

II. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Научните интереси на Росица Борисова Георгиева са центрирани около философските, психологическите и педагогическите аспекти на процеса на формиране на ценностни ориентации у учениците в началния образователен етап чрез обучението по религия. Добрата теоретическа и методическа подготовка и солидният педагогически и административен опит позволяват на дисертантката да достигне в същността на ролята на религиозното познание и на обучението по религия за ценностното формиране, нравственото възпитание и моралното поведение на децата в начална училищна възраст. Визираният проблем в научно-изследователския продукт е изключително актуален в морален, философски, антропологически, социологически и педагогически аспект. Значимостта и актуалността на религиозно-нравственото и духовното изграждане на младото поколение са логически обусловени от културните и социално-педагогическите реалности в света, в българското общество и в българската образователна практика. Убедително са представени основанията за избора на конкретна изследователска територия.

Дисертационният труд на Росица Борисова Георгиева представя спецификите на философския и педагогическия профил на обучението по религия в начална училищна възраст. Като анализира високо професионално ролята религиозното познание и на обучението по религия за нравственото възпитание и за цялостното пълноценно формиране на детската личност, докторантката формулира и обосновава дисертационна теза, кореспондираща с реалната педагогическа практика на религиозно-образователния процес, извършва адекватно теоретично и емпирично изследване с иновационна методика, прави съдържателен анализ и аргументирани изводи, предлага ценностно-ориентиран технологичен модел в обучението по религия в началния образователен етап.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от разширен състав на катера Дидактика към Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“.

III. Характеристика и анализ на дисертационното изследване

Дисертационният труд е посветен на значим и недостатъчно изследван проблем за формирането на ценностни ориентации у учениците в началното училище чрез обучението по религия във визирания философско-педагогически контекст.

Дисертацията съдържа 182 страници и включва увод, три глави, заключение, литература и 16 приложения с дидактически материали, изследователски инструментариум, тестове, фигури, таблици. Използвани са 143 източника на кирилица, латиница и електронни ресурси.

Научното изследване е с иновативен теоретико-експериментален характер. Структурата на дисертационния труд съответства на изискванията на съвременния дизайн на теоретико-емпирично педагогическо изследване. Логически се следва преходът от теоретично обосноваване на разработвания проблем към неговото експериментално изследване. Прилага се интегративен подход за оригинално представяне на дидактически решения в образователната практика. Текстовото подреждане на съдържанието се характеризира с логическа последователност и ясна разбираемост при излагане на изследователските идеи. Очертаните параметри на изследването - цел, задачи, предмет, обект, хипотеза, методология и методи на изследване, са формулирани с ясна изследователска логика и взаимно свързани.

Росица Георгиева прави задълбочен теоретичен анализ на общочовешките /базови/ ценности, акцентира на нравствените и религиозните ценности, които логично свързва с възпитанието и избора на морално поведение. Коректно са използвани литературните източници съгласно изискванията за цитирания в научни трудове, показана е добра осведоменост по изследваната проблематика. Аргументирани са методологически основания за формирането на ценностни ориентации в хуманно-личностния образователен процес на началния образователен етап чрез обучението по религия. Авторката извежда и характеризира

ценностно-ориентирано учебно съдържание в учебните помагала по Религия за първи-четвърти клас, разработва и предлага оригинални методически идеи за формирането на ценностни ориентации у учениците чрез обучението по религия.

В отговор на визираните и анализирани теоретични и научно-приложни въпроси са насочени изследователските търсения и експерименталното изследване на дисертантката. Комплексът от изследователски методи, използвани в експерименталното изследване, доказва възможностите на обучението по религия в началното училище за ценностното формиране на малките ученици. Емпиричното педагогическо изследване обхваща тригодишен период и включва контингент от 83 начални учители, 72 деца от трети клас в три училища в град Русе и 232 родители. В дисертацията са показани таблици и схеми, подкрепящи автентичността на изследването.

Авторефератът е в обем 48 страници и кореспондира с изложението на дисертацията. Дисертационният проблем е обвързан директно със седем научни публикации в престижни педагогически издания.

IV. Теоретични и теоретико-приложни приноси

1. Дефинирани и изяснени са много добре основните понятия и връзките между тях – ценности, ценностна ориентация, ценностен избор, нравствено поведение.
2. Представени са съвременни теоретични основи (философски, социални, религиозни, психолого-педагогически, методически) за възможностите на обучението по Религия за ценностно формиране и ценностен избор на поведение на учениците в началния образователен етап.
3. Детайлното теоретично изследване откроява най-важните теоретични изводи, които поставят добра основа на експерименталната дейност.
4. Направен е анализ на учебната документация, свързана с обучението по религия. Предложени са методически идеи за усъвършенстване на учебното съдържание и практическата работа с учениците.
5. Разработен е технологичен модел на педагогическа работа, подпомагащ успешното формиране на ценностни ориентации, които са предпоставка за осъществяване на ценностен избор от учениците и реализиране на нравствено поведение. Апробирани са конкретни

методически идеи и диагностични инструментариуми за постигане целите и задачите на изследването.

6. Диференцирани са съдържанието и целите на обучението по религия в началния образователен етап на личностноориентирания образователен процес, конкретизирани са очаквани резултати, разработена е технология на обучение, чрез която да се реализира практическата дейност за формиране на ценностни ориентации и морален избор на поведение на учениците в начална училищна възраст.

7. Резултатите от изследването водят към защитата на хипотезата и доказване приложимостта на разработения технологичен модел за формиране на ценностни ориентации и духовно-нравствено развитие на учениците в началния образователен етап чрез обучението по религия в съвременната образователна практика.

Като имам предвид теоретико-приложната стойност на дисертационния труд, убедено давам своя положителен вот и препоръчвам на членовете на уважаемото Научно жури да присъди на Росица Борисова Георгиева научната степен „Доктор ” - област на висше образование: 1. Педагогически науки; Професионално направление: 1.2. Педагогика.

24.08.2016 г.

Изготвил становището: проф. д-р Пенка Костова